

13.10.2023

לכבוד
גילה בהרב-מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
באמצעות הדוא"ל

לכבוד
איתמר בן גביר
השר לביטחון לאומי
באמצעות הדוא"ל

שלום רב,

-דחוף ביותר-

הנדון: ניתוק החשמל והמים באגפים הביטחוניים בבתי הסוהר

סימוכין: פניית ארגוני זכויות אדם מיום 11.10.2023

אנו פונים אליכם בשם עדאלה- המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, הוועד הציבורי נגד עינויים, עמותת רופאים לזכויות אדם, האגודה לזכויות האזרח, והמוקד לזכויות הפרט, לחזור בכם לאלתר מהחלטתכם בעניין **ניתוק החשמל והמים באגפים הביטחוניים בבתי הכלא**, והכל כפי שיובא להלן;

1. ביום רביעי, ה-11.10.2023, התפרסמה באמצעי התקשורת מודעה אודות ההוראה של נציבת שב"ס, רב-גונדר קטי פרי, לנתק את האגפים הביטחוניים בכלל בתי הסוהר בישראל מחשמל (להלן: "**ההחלטה**") (לירן לוי, **פרסום ראשון: ניתוק החשמל באגפים הביטחוניים בבתי הסוהר** YNET (11.10.23)). כך גם, מעדויות שהגיעו לידינו עולה כי האגפים הביטחוניים נותקו ממים גם כן.

2. מושכלות יסוד הן כי אוכלוסיית האסירים, ובכלל זה האסירים הביטחוניים, נהנית חרף מאסרה מהזכות לכבוד, המעוגנת בחוק-יסוד: כבוד אדם וחירותו, ובכלל זה, הזכות לקיום בסיסי בכבוד אשר נכללת בגרעינה הקשה (בג"ץ 1892/14 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים** (נבו, 13.06.2017)). הזכות לגישה למים וזכות הגישה לחשמל, בהיותם מקור חיוני לשמירה על חיי האדם ובריאותו, הוכרו זה מכבר על ידי בית המשפט העליון כנופלות בגדרי הזכות לקיום בסיסי בכבוד, ובשל כך, זכו להגנה חוקתית מכוח הזכות לכבוד האדם (לעניין זכות הגישה למים ראו: ע"א 9535/06 **אבו מסאעד נ' נציב המים**, פס' 23 לפסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה (פורסם בנבו, 2011); לעניין זכות הגישה לחשמל ראו: בג"ץ 4988/19 **מויסה נ' הרשות לשירותים ציבוריים חשמל** (פורסם בנבו, 20.01.2022)).

3. ניתוק אסירים ממים ומחשמל אינו אלא אקט נקמני של התעמרות בקבוצה מוחלשת הנמצאת במשמרות, אקט לא חוקי, שאף עלול להוות יחס אכזרי, לא אנושי ומשפיל המגיע לכדי עינוי. מקום שמהלך כזה אינו יכולה לשרת שום תכלית ראויה.

4. דברים אלה מקבלים משנה תוקף כאשר פעולות אלה נתקבלו על רקע מדיניות "חירום" מוצהרת של הגורם שב"ס והמשרד לביטחון פנים, שתוצאתה פגיעה קשה בזכויות הכלואים שכן, החלטות אלו על ניתוק החשמל והמים מתווספת לשורה ארוכה של החלטות שרירותיות שנתקבלו על ידי שב"ס בימים האחרונים, הכוללים בין היתר: ביטול טיפולים רפואיים מתוכננים ללא חו"ד מומחה, מניעת מפגש עם

P.O. Box 54 Haifa 3100001 Israel | Tel: (972)-4-950-1610 | Fax: (972)-4-950-3140

חיפה 3100001, ס.ב. 54 | هاتف 04-9501610 | فاكس 04-9503140

חיפה 3100001, ת.ד. 54 | טלפון 04-9501610 | פקס 04-9503140

Email: adalah@adalah.org

www.adalah.org

עורכי דין, סגירת האסירים בתאים בכל המתקנים לכל שעות היממה, ביטול ביקורי משפחות ועוד. ארגוני זכויות אדם התריעו מפני הפגיעה הקשה בזכויות אסירים כתוצאה מההחלטות הללו, וזאת במכתב ששוגר שלשום, 11.10.2023, לנציבת שירות בתי הסוהר באותו עניין.

== רצ"ב עותק מפניית ארגוני זכויות אדם מיום 11.10.23 בעניין "פגיעה חמורה בזכויות הכלואים במשמורת שב"ס על רקע המלחמה בעזה", והמסומן נספח א'.

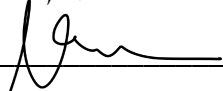
5. אף חמור מזאת, האמור מתווסף לדיווחים שהתקבלו על התעמרות אלימה באסירים, החרמת ביגוד והנעלה, השחתת ציוד ומזרונים, החרמת מזון שהאסירים רכשו בעצמם, ועוד. כאשר מכלול התמונה מצביע על ענישה קולקטיבית כלפי הכלואים במתקני שב"ס, שלא לתכלית ראויה, ועל פגיעה בלתי סבירה ובלתי מידתית בזכויותיהם, בחוסר סמכות.

6. מעבר לפגיעה הקשה בזכויות החוקתיות של אוכלוסיית האסירים, החלטה זו נתקבלה בהעדר סמכות מנהלית בהיותה אף נוגדת את הוראות פקודת בית הסוהר (התשל"ב-1971). שכן, ס' 11ב(ב) לפקודה המורה כי "אסיר יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו". תנאי מאסר הולמים אלה כוללים, בין היתר, תנאי תברואה אשר יאפשרו לשמור על ניקיון אישי ושמירה על בריאות (ס' 11ב(ג)(1)), וכן, מי שתייה בכמות ובהרכב המתאימים לשמירה על בריאות האסיר (ס' 11ב(ג)(3)). כך גם קובעות תקנות בתי הסוהר (תנאי מאסר), התש"ע-2010 כי "בכל תא תהיה תאורה חשמלית, שתאפשר, באופן סביר קריאה" (ת' 2(ד)) וכי "במקום המאסר יותקנו תשתיות חשמל שיאפשרו שימוש במכשירים שונים שאסירים זכאים להחזיקם בתא" (ת' 2(ט)). ברור לכל, כי ניתוק החשמל והגבלת הגישה למים הופכת את תנאי המאסר ללא הולמים.

7. נוכח האמור לעיל, נבקשם להורות לאלתר לשירות בתי הסוהר לפעול ללא דיחוי כדלקמן:

- א. ביטול ההחלטה לניתוק המים והחשמל באגפים הביטחוניים.
- ב. חקירה מיידית ודחופה של הטענות להתעמרות ואלימות כלפי אסירים ביטחוניים, החרמה והשחתת ציוד באופן לא חוקי, החרמת דברי מזון, ונקיטת צעדים נגד האחראיים לכך.
- ג. הסרת כל מגבלה על הזכות לפגישה עם עורכי דין, ליצירת קשר ומפגשים עם בני משפחה ולקבלת טיפול רפואי.
- ד. הסרת הגבלות גורפות על חופש התנועה של הכלואים, על יציאה לחצר ופעילות פנאי, לימודים ועבודה.
- ה. פרסום "מדיניות החירום" לפיה פועל שב"ס בכל הנוגע להטלת הגבלות על כלואים, לרבות הגבלות על אוכלוסיות וסוגי אסירים מסוימים.

בכבוד רב,

נארימאן שאחדה זועבי, עו"ד

העתק:

- נציבת בתי הסוהר, קטי פרי, באמצעות המייל.

11.10.2023

לכבוד
 רב גונדר קטי פרי
 נציבת בתי הסוהר

-דחוף-

שלום רב,

הנדון: פגיעה חמורה בזכויות הכלואים במשמורת שב"ס על רקע המלחמה בעזה

אנו פונות אליך בשם האגודה לזכויות האזרח בישראל, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצבורג ועמותת רופאים לזכויות אדם, בעניין פגיעה בזכויות אסירים ואלמות כלפיהם, לצד שורה של הגבלות והחמרות בתנאי הכליאה של כלואים המוחזקים במשמורת שב"ס במהלך ארבע היממות האחרונות, על רקע מצב הלחימה בעזה ובעוטף.

ביום 7.10.2023 פורסם באמצעי התקשורת, כי לצד החלטת השר לביטחון לאומי להכריז על אירוע חירום אזרחי מכוח סעיף 90(ב) לפקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971 (הכרזה שתוקפה לא הוארך מאז), פורסמה הודעת נציבת בתי הסוהר והשר לביטחון לאומי, לפיה "כל בתי הסוהר ייכנסו למצב חירום" (מורן אזולאי, בן גביר הכריז על מצב חירום אזרחי בישראל, [ynet](https://www.ynet.co.il), 7.10.2023). משמעות ונפקות מצב החירום שהוכרז בבתי הסוהר לא בוארה בפרסומי שב"ס או המשרד לביטחון לאומי, וכל הודעה נוספת לא פורסמה.

מידע שהתקבל בימים האחרונים במוקדי הארגונים, העוסקים בהגנה על זכויות האסירים, מעלה כי מאז ההכרזה הנזכרת חלו שינויים דרסטיים במדיניות שב"ס כלפי הכלואים, במה שמסתמן בפועל כפעילות במתכונת עונשית מגבילה ומחמירה, שאין לה כל בסיס חוקי: זכויות יסוד של הכלואים דוגמת הגישה למים וחשמל, לטיפול רפואיים, והזכות להיוועצות עם עורכי דין הוגבלו או נשללו לחלוטין, והוטלו הגבלות חריגות וגורפות על תנועת אסירים, על ביקורים, על שיחות טלפון, ועוד. על פי הדיווחים, הגבלות וסנקציות נוספות הוטלו על אסירים ביטחוניים ובפרט על האסירים העזתיים. כל אלה נעשו, למיטב הידיעה, בחוסר סמכות מוחלט בכל הנוגע לשלילת זכויות המוקנות לאסירים, בניגוד להוראות פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן: **הפקודה או פקודת בתי הסוהר**), ולתקנות בתי הסוהר, התשל"ב-1978 (להלן: **התקנות או תקנות בתי הסוהר**), ובלי שהדברים עוגנו ופורסמו כנדרש בפקודות שב"ס.

מכאן דרישתנו לפרסום מידי של המדיניות שהפעיל שירות בתי הסוהר במתקני הכליאה במסגרת "מצב החירום" או במסגרת נהלי ופקודות חירום; להסרה מיידית של כל הגבלה על מפגשים והיוועצות עם עורכי דין ועל מתן טיפולים רפואיים לכלואים; להסרת מגבלות גורפות על תנועתם של האסירים באגפים ובחצרות ככל שאלה אינם נדרשים על פי הנחיות פיקוד העורף, והסרת שלילת הטבות הפוגעות ברווחת הכלואים בכלל.

נעמוד על הדברים בפירוט להלן:

1. בימים האחרונים הגיעו אל ארגוני זכויות האדם הנזכרים עשרות פניות על הרעה במצב הכלואים במתקני שב"ס ושלילת זכויותיהם היסודיות. אסירים דיווחו על ביטול טיפולים רפואיים מתוכננים בטענה שהם אינם דחופים, בלי לבסס את ההחלטה על חוות דעת רפואית. דווח על מניעת פגישות עם עורכי דין, עד הודעה חדשה. שיחות טלפון הוגבלו גם הן, גם באגפים בהן שיחות אלה מותרות, לדקות ספורות ביום.

2. עוד דווח על סגירתם של הכלואים בתאים בכל המתקנים, בכל שעות היממה: מניעת יציאה למסדרונות וכל תנועה באגפים, מניעת יציאה לחצר, מניעת גישה לקנטינה, למרפאה וליתר המתקנים, מניעת צפייה בטלוויזיה, ביטול חופשות וביקורי בני משפחה.

3. דיווחים אלה התקבלו מבתי סוהר בכל רחבי המדינה, ולא מאזור הדרום בלבד.

4. נזכיר, כי על המדיניות מכוחה פועל שב"ס ואליה כפופים הכלואים להתפרסם לעיון הציבור, בהתאם לחובה הקבועה בסעיף 6(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998. השינוי במדיניות לא פורסם בניגוד לדין ולהלכה הפסוקה, המחייבת את שב"ס באופן ספציפי לפרסם את נהליו.

5. אם לא די בכך, התקבלו דיווחים על אלימות סגל שב"ס כלפי אסירים ביטחוניים במתקנים עופר ורימונים. לפי שעה אין בידינו פרטים נוספים על תקריות האלימות, שכוונו, ככל הנראה כמעשי נקמה כלפי אסירים פלסטיניים. ככל שיתקבלו פרטים מדויקים נעבירם לידיכם. בכל הנוגע לאלימות כלפי אסירים, יש לראות תופעה זו במלוא החומרה, לפעול לסכלה ולהרתיע מפני הישנותה. מחובת שב"ס לפעול מתוך מודעות מלאה לסכנת ההתדרדרות של אנשי הסגל לאלימות ספורדית כלפי אסירים פלסטיניים, למנוע אירועי אלימות, להיות קשוב לכל דיווח וחשד לאלימות, ובמקרים שבהם אירעה – לערב לאלתר את המשטרה, לחקור גם בתוך הארגון ולנקוט בצעדים מידיים. **הפגיעה בזכויות יסוד**

של הכלואים נעשתה בחוסר סמכות

6. זכות ההיוועצות, הזכות לקבלת טיפול רפואי והזכות לקיום קשר עם בני משפחה הינן זכויות יסוד חוקתיות שאין לפגוע בהן אלא מכוח הסמכה מפורשת בחוק, ובהתאם לתנאי פסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בהיעדר סמכות מפורשת, זמנית או קבועה, הפגיעה בזכויות האסירים על ידי שב"ס נעשתה בחוסר סמכות.

7. זכות ההיוועצות והיקפה מעוגנים בפקודה, בתקנות ובתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), התשנ"ז-1997 ביחס לעצורים שאינם שפוטים, וכן בפקודת שב"ס מס' 04.34.00 בעניין מתן שירות מקצועי לאסירים ועצורים על ידי עורכי דין. זכותם של הכלואים להיוועצות ופגישה עם עורך דין היא זכות יסוד חוקתית, משום הקשר ההדוק בינה לבין הזכות להליך הוגן ולגישה לערכאות. כבר נקבע כי אין להגביל זכויות אלה באופן גורף ובלתי מידתי וכי יש לאפשר קיומן גם בנסיבות חירום (רע"ב 6976/18 **שירות בתי הסוהר נ' פרש**, פסקאות 15-25 לפסק דינו של המשנה לנשיאה מלצר (16.6.2021)).

8. הזכות לטיפול רפואי זכתה להכרה נרחבת בפסיקה ולמעמד חוקתי, כנגזרת מהזכויות החוקתיות לכבוד האדם, לחיים ולשלמות הגוף. כך בכלל ובהקשר לזכויות הכלואים במשמורת שב"ס בפרט (בג"ץ 158/21 רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים (31.1.2021)). זכותם של אסירים לשירותי בריאות מעוגנת גם בפקודת בתי הסוהר, הקובעת בסעיף 11ב, כי אסיר יהיה זכאי לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו. אופן מימוש הזכות מפורט בפקודת הנציבות מס' 04.44.00 בעניין הטיפול הרפואי באסיר. חריגה מהוראותיה באופן הפוגע בזכות האסירים לבריאות, או קבלת החלטות בנושאי בריאות משיקולים זרים, מנוגדת להוראות הפקודה והנוהל, ונעשית בחוסר סמכות.
9. זכותם של אסירים ועצורים לקשר עם העולם החיצון, ועם בני משפחתם בפרט, גם היא זכות בעלת מעמד חוקתי המוקנית לפרט הכלוא ולבני משפחתו. בפסיקת בית המשפט העליון נכרכה הזכות לקשר עם העולם שמחוץ למתקן הכליאה בזכות לביטוי עצמי, לאוטונומיה ולזהות, ובזכות לחיי משפחה. זכויות אלה מוגבלות מעצם השמתו של אדם במאסר, אך שלילתן ומניעתן שלא לצורך, ללא הסמכה ובאופן שאינו מתחייב מתכלית המאסר, אינה מידתית (רע"ב 6956/09 יונס נ' שירות בתי הסוהר, פסקאות 30-44 לפסק דינו של השופט דנציגר (7.10.2010)).
10. סיכום ביניים של האמור עד כה הוא שיש להשיב על כנם – באופן מיידי – את יכולתם של הכלואים ליצור קשר עם באי כוחם ויקיריהם ואף להיפגש עמם, לחדש את גישת הכלואים למרפאות, ולקיים טיפולים רפואיים בהתאם למדיניות הכללית הנוהגת במערכת הבריאות, אלא אם חוות דעת רפואית קובעת כי במצב הנתון יש לדחותם.

פגיעה בלתי מידתית ושרירותית ברווחת האסירים ובכבודם

11. סעיף 80א(א) לפקודת בתי הסוהר מסמיך את נציב בתי הסוהר להוציא, באישור השר, הוראות כלליות שיקבעו עקרונות לעניין ארגון השירות, סדרי המנהל, המשטר והמשמעת בו והבטחת פעולתו התקינה. סעיף 80ב(ב) לפקודה מסמיך את הנציב להוציא פקודות כלליות שיקבעו הוראות מפורטות בנושאים האמורים. תקנות בתי הסוהר קובעות שורה של הטבות שבידי הנציב או מי שהואצלה לו הסמכות מהנציב להעניק לאסיר. תקנה 19(א) לתקנות בתי הסוהר קובעת, כי "מנהל בית הסוהר רשאי, על פי כללים שקבע הנציב, להעניק לכלל האסירים או לסוג אסירים או לאסיר מסוים טובות הנאה מעבר לזכויות מוקנות שנקבעו בחיקוק, כגון: ביקורים, מכתבים, חופשות, קניית מצרכים, האזנה לשידורים בכלי תקשורת או צפייה בהם המותנות בהתנהגות הטובה של האסיר המסוים או בסוג בית הסוהר או האגף שבו מוחזק".
12. הרעת תנאי הכליאה ושלילה גורפת של הטבות שניתנו בעבר על רקע מצב מלחמה אינה עולה בקנה אחד עם הוראת התקנות בהיותה כוללנית וגורפת, וכן משום שאינה הולמת את תכלית הפקודה והתקנות: לעודד שיקום אסירים והתנהגות טובה ולאפשר רווחה יחסית בין כתלי בתי הסוהר בכפוף לשיקולי ביטחון.
13. בעניינו אין מדובר בשלילת הטבות על רקע התנהגותו של אסיר או כהגבלה נדרשת של תחום פעולתם של סוג אסירים מסוים. על פני הדברים, מדובר בהחלטת מדיניות רוחבית וכללית, שאף אינה מעוגנת בנהלי שב"ס ובפקודותיו. יתר על כן, קשה שלא לראות באמצעים אלה פגיעה קולקטיבית בכלל האסירים לנוכח העדר קשר ענייני, על פני הדברים, בין הצרת צעדיהם ופגיעה ברווחתם של הכלואים בשעה זו כמתואר בפתח הדברים לבין המצב המיוחד בעורף, שלעת עתה מוגבל לטווח 80 ק"מ מרצועת עזה ובמסגרתו יש לפעול על פי הנחיות פיקוד העורף. בעניינו אין מדובר בשלילה זמנית של הטבות

מופלגות אלא במניעת צרכים אנושיים בסיסיים – להתנועע ולראות אור יום, לרכוש מוצרי מזון והיגיינה ועוד. פגיעה כה חמורה ברווחת הכלואים, הנעשית ללא הצדקה עניינית ונקודתית באופן גורף, ומבלי לשקול את טובת האסירים ואת מידתיות הפגיעה בהם, רומסת את כבודם האנושי הבסיסי, ואף עלולה לגרום למצוקה פיזית ובריאותית חמורה לרבים מהם.

14. כידוע, גם החלטה על שלילת הטבות אלה אינה יכולה להיות שרירותית, בפרט כשמדובר בהגבלות גורפות ומרחיקות לכת. החלטה כזו כפופה לדין המינהלי, עליה להתקבל בהתאם להוראות הדין, על ידי ובאישור הגורמים המוסמכים לכך, בהלימה עם עקרון המידתיות, בסבירות, בהגינות ומשיקולים ענייניים.

מכאן דרישתנו כי תפעלו לאלתר כדלקמן:

- א. חקירה מיידית ודחופה של הטענות לאלמות כלפי אסירים ביטחוניים ונקיטת צעדים נגד האחראיים לכך.
- ב. הסרת כל מגבלה על הזכות לפגישה עם עו"ד, ליצירת קשר ומפגשים עם בני משפחה ולקבלת טיפול רפואי, בהתאם להנחיות פיקוד העורף. ככל ששב"ס עומד על מדיניותו, נבקש לפרט מהו מקור הסמכות מכוחו מגביל שב"ס זכויות אלה.
- ג. הסרת הגבלות גורפות על חופש התנועה של הכלואים, על יציאה לחצר ופעילות פנאי, לימודים ועבודה.
- ד. פרסום "מדיניות החירום" לפיה פועל שב"ס בכל הנוגע להטלת הגבלות על כלואים, לרבות הגבלות על אוכלוסיות וסוגי אסירים מסוימים.

בכבוד רב,

אלונה קורמן, עו"ד	ענת ליטוין,	נדיה דקה, עו"ד	רעות שאער, עו"ד
מנהלת המח' המשפטית,	מנהלת מחלקת כלואים,	המוקד להגנת הפרט,	מנהלת פניות הציבור,
הוועד הציבורי נגד עינויים	רופאים לזכויות אדם	מיסודה של ד"ר לוטה	האגודה לזכויות האזרח
בישראל		זלצברגר	בישראל

העתק:

לשכת השר לביטחון פנים
אגף בכיר ביקורת פנים, המשרד לביטחון פנים